

Борис Матющенко

ТАЄМНИЦЯ СТАНЦІЇ ДОЧ

Інколи скажуть – наче скабку заженуть. Ніяк не забудеш. Як ось і цей спомин. Кілька десятиліть тому, ще в СРСР, друг дитинства Микола Купченко звернувся до мене з несподіваним запитанням.

– Може, хоч ти чув, чию братську могилу недавно відкопали й зарили у нас на станції Доч?

Микола ледь не щодня їздив з хутора Купченки в Доч за поштою для своїх хуторян і Малічиної Греблі.

Зупиняючись метрів за півтора від пошти, Микола припинав коней і йшов навпрошки, іноді й під товарними вагонами, – поки не прислали у Доч вояків-залізничників для розширення перону. Щоб не прошкувати в обхід через переїзд, поштар почав зупинятися зразу за мостом через однойменну річечку Доч, на початку перону. Та одного разу його зупинив вартовий і заборонив крокувати звичною стежкою. На питання «Чому?» кивнув у бік начальства навколо виритої екскаватором канави, де відкопали, мабуть, щось серйозне. Микола теж зацікавився.

Станція Доч. У кінці перону заасфальтовано братську могилу чехів і словаків.

Фото Д. Кравченка.

Минули десятиліття, а таємниця на станції Доч продовжувала муляти. Яюсь почув від хуторян, ніби за селом Високим на залізничному переїзді почастішали ДТП з жертвами, бо десь поряд, кажуть, поховано, мабуть, невідспіваного покійника. І поки не перепоховають по-людськи, триватимуть...

Розповів я недавно про таємницю станції Доч у київській електронній газеті «Наша версія». З припущеннями, що під пероном можуть спати вічним сном вояки нашої першої короточасної незалежної Української Народної Республіки. Чув, ніби в січні 1918 року, напередодні битви під Крутами, на станції Доч стояв запасний полк українських вояків.

А може, польські офіцери, зо 20 тисяч яких у вересні 1939 року, після початку

– Зазирнув я, а в ямі лежать, наче сплять, зо півтора складами ярусами і накритих шинелями вояків у чужих одностроях, взутих у чоботи з шпорами на каблуках. Микола навіть узяв одну для показу.

Хто? Чому? Звідколи? – питань і міркувань вистачало, однак толком ніхто не знав.

Копати припинили. Та через кілька днів по команді зверху продовжили будівництво. Братську могилу знову зарили, присипали баластом, проклали колії, забетонували поряд нову платформу, засвітили світлофори й відкрили рух на схід і захід.

© Матющенко Борис – член Національної спілки журналістів України.

II Світової війни, полонила союзна тоді гітлерівському вермахту Червона Армія? Ув'язнили їх у Харкові, звідки возили залізницею на страту в Биківню під Києвом і в Катинь на Смоленщині. Там, де зараз кінець перону, була безлюдна околиця і можна було непомітно викопати рів, а вночі підвезти в'язнів і скосити з кулемета.

Може, там поховано «контрреволюційних» чехів, котрі у I Світову тікали з Росії на батьківщину?

Вистачало й інших «може...».

Аж нарешті одне припущення підтвердилося. Краєзнавець Сергій Васюк повідомив, що на ст. Доч у березні 1918-го поховано чехів і словаків, котрі загинули у битві під Бахмачем. В Інтернеті вдалося знайти пам'ятну дошку, яка була встановлена у чеському місті Оломоуці (на знімку) в 1938-ому, напевно, перед гітлерівською анексією Судетів і за рік до початку II Світової війни.

Запекла битва під Бахмачем відбулася 8-13 березня 1918 року. Військові частини 4-го, 6-го і 7-го полків Чехословацького легіону чекали завантаження в ешелони для прямування до Транссибірської магістралі, щоб добратися у Владивосток, пересісти на кораблі Антанти і повернутися в Європу. Чехословацький легіон з 42000 багнетів був створений Тимчасовим урядом О. Керенського влітку 1917-го з полонених чехів і словаків, підданих Австро-Угорської імперії. Після Брестського миру (3 березня 1918 р.) легіонери відмовилися здаватися німцям, бо ймовірна передача їх австрійцям загрожувала неминучим розстрілом «за зраду». 8 березня 1918 р. до Бахмача підійшли 91 та 224 дивізії німецької піхоти і заблокували виїзд легіонерів. Вороги переважали кількісно і збройно, та чехи й словаки вирішили пробиватися. Битва тривала 5 днів. Найзапекліший бій відбувся 10 березня. 145 чехів і словаків загинуло, 41 пропав безвісти, 210 поранено. Поразка німців була, пишуть, ще важчою: триста убито і сотні поранено.

11 березня легіонери вирішили вибити німців і з Дочі (35-40 км від Бахмача). Учасник бою згадує: «Ми пішли в атаку і надвечір відтіснили німців. ... Вечором окопалися. Було темно. На полях ще лежав сніг. ... На снігу було видно, скільки мертвих німців лежить, наче ріпи у нас на полях восени... Всі, хто тоді кинувся у бій, були смертниками, це була м'ясорубка». На станції Доч загинуло понад 30 чехів і словаків, яких тоді і поховали у братській могилі.

За спогадами борзнянського краєзнавця Михайла Москаленка, 1975 р. на ст. Доч було поставлено скульптуру з написом: «Здесь похоронены 33 чехословацких воина-интернационалиста, павших в боях за Советскую власть в 1918 году». Однак не над братською могилою, як водиться, а збоку й подалі від перону. Без ексгумації і людних урочистостей. Чи не під залізничною платформою лежить і зниклий безвісти 41 легіонер. На монументі вказано, ніби чехи й словаки билися в Дочі за радянську владу як інтернаціоналісти. Насправді вони прагнули повернутися на свою батьківщину з щойно визнаної незалежною Україною, яку, згідно з миром у Бресті, німці

Пам'ятник Героям Зборова в місті Бланско (Чехія).

***Меморіал полеглим чехословацьким легіонерам,
в селі Калинівка під містом Зборовим.***

ст. Доч, як на Галичині за Зборівську битву, де влітку 1917 року було завдано дошкульної поразки Австро-Угорській імперії, яка невдовзі розпалася на півднюжину незалежних і благополучніших за нас вільних держав Європи.

***Борзна (Чернігівщина) – Дніпропетровськ.
Липень 2014 р.***

почали звільняти від більшовиків. Не випадково стелу ставили й відкривали майже нишком. Минуло лише сім років після т. зв. Празької весни 1968 р., коли чехи спробували вирватися з соціалістичного табору СРСР, і за наказом Кремля їхню країну окупували війська Варшавського блоку..

...Варто б і нам так увічнити мужність чехів та словаків під Бахмачем і на

